

تحلیل مضمون دیدگاه نخبگان در خصوص بازدارندگی رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی شبکه‌های اجتماعی)

محمد رحیمیان^۱، مجید رمضانی آرانی^۲، محسن محمدی خانقاهی^۳، صفیه رضایی^۴

پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۷/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۰۹

چکیده

هدف اصلی مقاله حاضر تحلیل مضمون دیدگاه نخبگان در خصوص بازدارندگی رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های اجتماعی است. روش مورد استفاده در این پژوهش تحلیل تماتیک یا مضمون است و داده‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزار «مکس کیودا» مورد بررسی قرار گرفتند. سؤال اصلی آن است که: «بازدارندگی رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های اجتماعی از دیدگاه نخبگان چیست؟» بر اساس یافته‌های پژوهش نخبگان حوزه رسانه بر موارد زیر تأکید دارند: هژمونی فرهنگی و ایدئولوژیک، بهبود هماهنگی میان نهادهای تصمیم‌گیر و سیاست‌گذار، تدوین استراتژی ملی بازدارندگی سایبری، توسعه قابلیت‌های سایبری تهاجمی، اعمال قدرت از سخت‌افزاری به نرم‌افزار، همکاری بین‌المللی برای تقویت امنیت سایبری، توسعه زیرساختی و محتوایی در فضای مجازی، مقابله با انحصار رسانه‌ای غرب، تقویت شبکه‌های دفاعی، تغییر رویکرد کلان سیاست‌گذاران به رسانه، ارتقا کیفیت رسانه‌های داخلی، ارتقای سواد رسانه‌ای جامعه، پر کردن خلأهای قانونی و استفاده از فناوری‌های پیشرفته.

واژگان کلیدی: بازدارندگی رسانه‌ای، نخبگان، شبکه‌های اجتماعی، مکس کیودا، تحلیل مضمون.

۱. دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه شاهد، تهران، ایران (نویسنده مسئول). رایانامه: m.rahimian@shahed.ac.ir

۲. دکتری مدیریت دولتی دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران. رایانامه: ramezaniarani@gmail.com

۳. دکتری علوم سیاسی و پژوهشگر دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران. رایانامه: mohamadihi@gmail.com

۴. دکتری علوم سیاسی دانشگاه شاهد، تهران، ایران. رایانامه: safiye.rezaee@gmail.com

۱. مقدمه

یکی از موضوعات مهم عصر حاضر در حوزه رسانه، شبکه اجتماعی و فضای مجازی، بازدارندگی رسانه‌ای است. بازدارندگی غالباً در ادبیات جنگ و نظامی مورد استفاده قرار می‌گیرد و به معنای استفاده و بهره‌گیری از تهدید ضمنی یا آشکار به منظور محدود با هدف منصرف کردن یک کنشگر از انجام یک عمل تعریف می‌شود (رئسی و همکاران، ۱۴۰۱: ۵۷).

اگرچه راهبرد بازدارندگی ماهیتی نظامی‌گری دارد ولی به‌خوبی می‌توان از این استراتژی در زمینه رسانه و شبکه‌های اجتماعی بهره گرفت. راهبرد بازدارندگی به منظور حفظ وضعیت موجود، مقابله پیش‌دستانه با هرگونه حمله، توقف عملیات دشمن و انصراف از اقدامات خصمانه‌ای است که در حوزه رسانه و شبکه‌های اجتماعی صورت می‌گیرد.

اساساً بازدارندگی رسانه‌ای به استفاده از استراتژی‌ها، سیاست‌ها و قابلیت‌های مختلف با هدف منصرف کردن دشمنان از درگیرشدن در فعالیت‌های مخرب رسانه‌ای از طریق تحمیل هزینه‌ها یا پیامدها بر آن‌ها اشاره دارد. این شامل اعمال اهرم‌های دفاعی، قابلیت‌های تهاجمی و تلاش‌های دیپلماتیک برای جلوگیری یا کاهش تهدیدات و حملات رسانه‌ای است.

بازدارندگی رسانه‌ای، مفهومی چندوجهی است که استراتژی‌ها و اقدامات مختلفی را در برمی‌گیرد که هدف آن جلوگیری از فعالیت‌های مخرب رسانه‌ای توسط دشمنان بالقوه و واکنش‌های سریع به حوادث رسانه‌ای است. بازدارندگی از تهدیدات احتمالی و حفظ ثبات استراتژیک به حفظ منافع امنیت ملی کمک می‌کند. بازدارندگی می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای مدیریت بحران عمل کند؛ زیرا گزینه‌هایی را در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار می‌دهد تا به تحریکات یا تجاوزات به‌طور مؤثر پاسخ دهند. در این راستا، بازدارندگی رسانه‌ای طیفی از استراتژی‌ها و اقدامات را در برمی‌گیرد که با هدف منصرف کردن دشمنان از درگیرشدن در فعالیت‌های مخرب رسانه‌ای با تحمیل هزینه‌ها یا پیامدها بر آن‌ها انجام می‌شود.

اهمیت رسانه و فضای مجازی و ویژگی‌های منحصربه‌فرد آن موجب شده علی‌رغم کاربردهای فراوان و متنوعی که دارد، مسائل و تغییرات جدیدی در دنیای واقعی ایجاد کند. چراکه این فضا کاملاً در تعامل با جهان واقعی قرار می‌گیرد و همه‌چیز دنیای واقعی را تغییر می‌دهد و به رقابت با آن‌ها می‌پردازد، جایگزین آن‌ها می‌شود و آن‌ها را پس می‌زند. «فضای مجازی در همه‌ی روندها و ظرفیت‌ها و نگرش‌های جهان واقعی تأثیر می‌گذارد. چنانچه با تغییر یکی از جنبه‌های واقعی زندگی در جهان واقعی بر بسیاری از مسائل موجود در جهان واقعی اثر می‌گذارد و آن روابط انسانی است که البته این تأثیر به تغییر محدود نمی‌شود بلکه به آفرینش مسائل و روابط جدید نیز می‌پردازد که از آن جمله روابط غایب با غایب است» (عاملی، ۱۳۸۷: ۲۵).

مسئله دیگر آنکه عناصر فرهنگی جهان واقعی و جهان مجازی همیشه ممکن است تکمیلی نباشند و شامل تضادی شود. ازاین‌رو، ضمن آشنایی با اهمیت و ضرورت این فضا باید سعی نمود نقاط قوت، ضعف، تهدیدات، فرصت‌ها و راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای را تدوین نمود؛ در غیر این صورت ممکن است رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی ابزاری در کنترل استعمارگران و دشمنان باشد و پیامدها و آسیب‌های زیانباری به کشور تحمیل نماید. با توجه به موارد ذکرشده، تحلیل دیدگاه نخبگان، کارشناسان و متخصصان حوزه رسانه در خصوص بازدارندگی رسانه‌ای اهمیت پیدا می‌کند. ازاین‌جهت پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به سؤالات مربوط به بازدارندگی رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه نخبگان، متخصصان و کارشناسان حوزه رسانه است. ازاین‌رو، با استفاده از روش تحلیل مضمون در مراحل مختلف در مورد موضوعات زیر سؤالاتی از نخبگان پرسیده می‌شود:

- ❖ مرحله اول، در مورد اهمیت و اهداف بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران؛
- ❖ مرحله دوم، نقاط قوت و ضعف بازدارندگی رسانه‌ای ایران در شبکه‌های اجتماعی؛
- ❖ مرحله سوم، تهدیدات و فرصت‌های بازدارندگی رسانه‌ای؛
- ❖ مرحله آخر، ارائه راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای در شبکه‌های اجتماعی.

در نتیجه پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال اصلی است که؛ «تحلیل مضمون دیدگاه نخبگان درخصوص بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی چیست؟»

۲. پیشینه‌شناسی تحقیق

«رحیمیان» و همکاران در مقاله‌ای مشترک تحت عنوان «تدوین راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای در شبکه‌های اجتماعی» (۱۴۰۳) به نقش ویژه بازدارندگی در تأمین امنیت فضای مجازی ج.ا.ایران اشاره می‌کنند. به‌خاطر جدید و نوپدید بودن مسئله فضای سایبر و شبکه‌های اجتماعی در ج.ا.ایران برای کارگزاران و نظام حکمرانی کشور، نحوه مواجهه و برنامه‌ریزی به‌منظور حکمرانی مطلوب بسیار مهم است. روش مورد استفاده در این پژوهش، کیفی و از نوع تحلیل اسنادی است. بر اساس یافته‌های مقاله راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای در شبکه‌های اجتماعی بایستی مواردی مانند قابلیت تهاجمی، همکاری‌های بین‌المللی، تاب‌آوری، برنامه ظرفیت‌ساز و طرح‌های بین‌المللی دربرگیرد.

«رضایی» و همکار در مقاله‌ای با عنوان «الزامات سیاسی افکار عمومی در نبرد ترکیبی» (۱۴۰۲) اذعان می‌کنند برخورداری از رسانه‌های قدرتمند و توانمندی مدیریت و هدایت افکار عمومی در بستر این نبرد، حائز اهمیت است. پیش‌نیاز راهبردی در نبردهای ترکیبی، توانمندی و حکمرانی مؤثر رسانه‌ای و مجازی است و دامنه این توانمندی در راستای حل مسئله مدیریت و جهت افکار عمومی و با هدف دفاع و بازدارندگی رسانه‌ای جایگاه والایی دارد. براساس یافته‌های پژوهش اعمال حکمرانی بر فضای مجازی، برخورداری از نقشه راه و راهبردهای منسجم و به‌روز رسانه‌ای، بازسازی مرجعیت رسانه ملی، افزایش توان رقابت شبکه‌های اجتماعی بومی ازجمله الزامات سیاستی با هدف مدیریت افکار عمومی است.

«داداش‌تبار احمدی» و «محمودبابویی» مقاله‌ای با عنوان «ارائه مدلی برای دفاع سایبری فعال به‌منظور کاربرد در فناوری فریب سایبری» (۱۴۰۰) تدوین کرده‌اند. آن‌ها استدلال می‌کنند که در دفاع سنتی یا واکنش محور، به اجرای آن‌تی‌ویروس و ابزارهای گوناگون

بسنده می‌کردیم که این کار سبب نفوذ مهاجم یا بدافزار در محیط مدافع می‌شد؛ این عدم توازن سبب عملکرد منفعلانه مدافعين شده و اثرات مهاجم توسط شبکه به‌صورت خودکار تقویت می‌گردید که به یک نوع تأثیر شبکه معروف است. آن‌ها در تئوری بیان‌شده تعامل بین مدافعين و مهاجمین را هدف قرار داده، با توجه به استراتژیک بودن طرف مقابل در دینامیک‌های مختلف که در بستر شبکه‌های مختلف شبیه‌سازی می‌شود. این نکته بسیار حائز اهمیت است که در هر شبکه بایستی چگونه و در چه زمانی عمل نماییم تا بتوانیم از دفاع سایبری فعال بهره‌مند شویم. با توجه به فرضیات مسئله مهاجم قصد حذف گره را نخواهد داشت، لذا بایستی ساختار شبکه طوری طراحی شود تا مهاجم هزینه زیادی برای اقدامات خود بپردازد؛ این همان بازدارندگی دفاع سایبری فعال است.

«سلطانی» و همکاران در مقاله‌ای با عنوان «بررسی کاربرد جنگ شناختی در حوزه‌های عملیاتی سازمان ناتو» (۱۴۰۱) اشاره می‌کنند ظهور تکنولوژی‌های نوین عرصه اقتناع و شکل‌دهی ذهن انسان از جمله فناوری‌های جنگ‌افزاری شناختی، فناوری‌های شناختی بیوشیمیایی، فناوری‌های هوش مصنوعی و توسعه شگردها، امکان‌ها کردن ذهن انسان را راحت‌تر کرده است. بر اساس یافته‌های این پژوهش ناتو اقدامات خود در حوزه جنگ شناختی را دفاع در مقابل دشمنان معرفی کرده ولی از سویی توسعه تکنیک‌های جنگ شناختی توسط این سازمان را برای حفظ مزیت تاکتیکی می‌دانند.

۱-۲. نقاط برجسته و متمایزکننده پژوهش

هیچ تحقیقی در خلأ صورت نمی‌گیرد؛ بنابراین به‌طور طبیعی، هر پژوهش در تداوم پژوهش‌های پیشین به انجام می‌رسد که هم از دوباره‌کاری در آن اجتناب می‌شود و هم از داده‌های تحقیقات پیشین برخوردار می‌گردد. ارتقای دانش نیز به همین تداوم وابسته است. هر پژوهش باید متکی به دستاوردهای پیشین باشد درحالی‌که خود هم سخنی تازه دارد و هم روش‌هایی دقیق‌تر در شناخت پدیده به‌کار می‌گیرد.

با توجه به بررسی تحقیقات داخلی انجام‌گرفته در این زمینه می‌توان بیان کرد که در زمینه شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی پژوهش‌های مختلفی صورت گرفته است. هر یک از پژوهشگران و محققان سعی بر آن داشته‌اند که پیامدها، آسیب‌ها و راه‌های مواجهه با

شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی را مورد تحلیل قرار دهند اما آنچه این پژوهش را از سایر تحقیقات متمایز می‌کند این است که پژوهش حاضر بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی را از دیدگاه نخبگان مورد بررسی قرار می‌دهد.

خلاصه موجود در این تحقیقات عبارت‌اند از:

❖ عدم استفاده از چارچوب نظری و روش تحقیق مناسب؛

❖ در این تحقیقات تمام جوانب مسئله بازدارندگی رسانه‌ای در شبکه‌های اجتماعی بررسی نشده است؛ هر یک از آن‌ها سعی داشتند که قسمت کوچکی از کار را کنکاش و تحلیل کنند.

با توجه به بررسی‌هایی که در زمینه پیشینه تحقیق صورت گرفت تاکنون پژوهشی با استفاده از روش تحلیل مضمون و ابزار «مکس کیودا»، دیدگاه و نظرات نخبگان را در خصوص بازدارندگی رسانه‌ای بررسی نکرده است؛ این مسئله باعث ماندگار شدن و مورد پسند قرار گرفتن موضوع از سوی جامعه علمی می‌شود.

۳. روش‌شناسی تحقیق

با توجه به ماهیت اکتشافی/کاربردی پژوهش حاضر، از روش تحلیل «تماتیک» یا تحلیل مضمون استفاده شده است. روش تحلیل مضمون، یکی از روش‌های کیفی مناسب برای تحلیل داده‌های متنی است که می‌تواند در بررسی اندیشه‌های رهبران، متون گفتمانی و بیانات رسمی کاربرد گسترده‌ای داشته باشد. این روش به پژوهشگر کمک می‌کند تا از میان داده‌های پراکنده و متنوع، مضامین نهفته و الگوهای مفهومی را استخراج کرده و آن‌ها را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل کند (کیا و فقیهی‌نژاد، ۱۳۹۷: ۴۵).

تحلیل مضمون، فرایندی است که معانی پنهان در متن را شناسایی و سازماندهی می‌کند و امکان بررسی ابعاد مختلف یک موضوع را فراهم می‌آورد. به همین دلیل، این روش در مطالعات علوم انسانی، علوم اجتماعی و حتی در تحلیل‌های سیاسی و فرهنگی به‌عنوان یکی از رویکردهای پایه‌ای و پرکاربرد محسوب می‌شود. از ویژگی‌های مهم تحلیل مضمون این است که نه تنها به توصیف داده‌ها می‌پردازد، بلکه قادر است زوایای پنهان یک

موضوع را کشف کرده و شاخص‌ها و ابعاد جدیدی ارائه دهد (عابدی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵-۱۵۷).

«کلارک» و «براون» معتقدند که تحلیل مضمون، بیشتر یک روش است تا یک روش‌شناسی، به این معنا که برخلاف بسیاری از روش‌های کیفی، به دیدگاه معرفت‌شناختی یا نظری خاصی وابسته نیست؛ این امر آن را به گزینه‌ای انعطاف‌پذیر برای تحقیقات گوناگون تبدیل می‌کند (براون و کلارک، ۱۳۹۱: ۱۲۱).

در این روش مصاحبه با خبرگان حوزه بازدارندگی رسانه‌ای که در این حوزه تجربه عملی و نظری دارند، در دستور کار قرار می‌گیرد. بر مبنای پرسش‌های ساختاریافته، با هر نفر از خبرگان حوزه بازدارندگی رسانه‌ای مصاحبه صورت می‌گیرد و بلافاصله در قالب متن پیاده‌سازی می‌شود. سپس متون به‌طور مجزا مورد تحلیل مضمون یا تماتیک قرار می‌گیرند. طی انجام مصاحبه کیفی از طریق مصاحبه عمیق با ۱۶ خبره در حوزه بازدارندگی رسانه‌ای، تلاش شد تحلیل و کدگذاری مصاحبه‌ها از طریق نرم‌افزار مکس کیودا انجام شود. در مرحله بعد جدول کدهای توصیفی و خروجی از نرم‌افزار استخراج گردید. با ادغام کدهای تکراری و دسته‌بندی کدگذاری باز که برآمده از نرم‌افزار است، جدول کدگذاری‌های باز درج شد.

برای ساخت پرسش‌های لازم در انجام مصاحبه، تلاش می‌شود تا پرسش‌ها در وضعیت قبل از انجام مصاحبه مورد تأیید و اعتبارسنجی قرار گیرند؛ این کار از طریق مشورت با چند تن از خبرگان حوزه بازدارندگی رسانه‌ای انجام می‌شود و پس از تأیید آن‌ها به فرایند مصاحبه اضافه می‌گردند. در نهایت تحلیل مضمون بر مبنای متون پیاده‌شده حاصل از پرسش‌های ساخت‌یافته صورت می‌گیرد.

در مرحله آخر با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا متن‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه مورد کدگذاری و تحلیل مضمون قرار گرفته و با تحلیل سطر به سطر متون در نرم‌افزار، کدگذاری باز انجام‌شده و مفاهیم هر گزاره در هر متن به‌صورت مجزا استخراج و در پایان تم محوری آن مورد بررسی قرار گرفت.

پس از انجام مرحله تجزیه و تحلیل و کدگذاری باز در مورد همه متن‌ها، نمودار و ماتریس دربرگیرنده مضامین و کدهای مشترک در تحلیل بازدارندگی رسانه‌ای استخراج و ترسیم می‌شود. همچنین بر مبنای نرم‌افزار و تحلیل مضمون، اهمیت آن‌ها بر اساس برجسته بودن و تکرار شونده‌گی میان مصاحبه‌شوندگان، رسم می‌گردد. بنابراین برای بررسی بازدارندگی رسانه‌ای در شبکه‌های اجتماعی از طریق منابع کتابخانه‌ای و ابزار مصاحبه تلاش می‌شود تا الگوهای تحلیل مستخرج از مصاحبه‌ها از طریق نرم‌افزار مکس کیودا استخراج شود تا بتوان به تحلیل نهایی و تدوین راهبردها، اهداف، نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان اهداف اصلی و فرعی پژوهش دست یافت.

۴. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها

۴-۱. گویه اول: اهداف و اهمیت بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران

در تحلیل این گویه از ۱۶ مصاحبه‌شونده تعداد ۴۷ کد مقوله فرعی استخراج شد. در ادامه نکات مهم استخراج‌شده در قالب جدول کدگذاری باز، نمودارها، ماتریس کدها و ماتریس مصاحبه‌ها قابل مشاهده است.

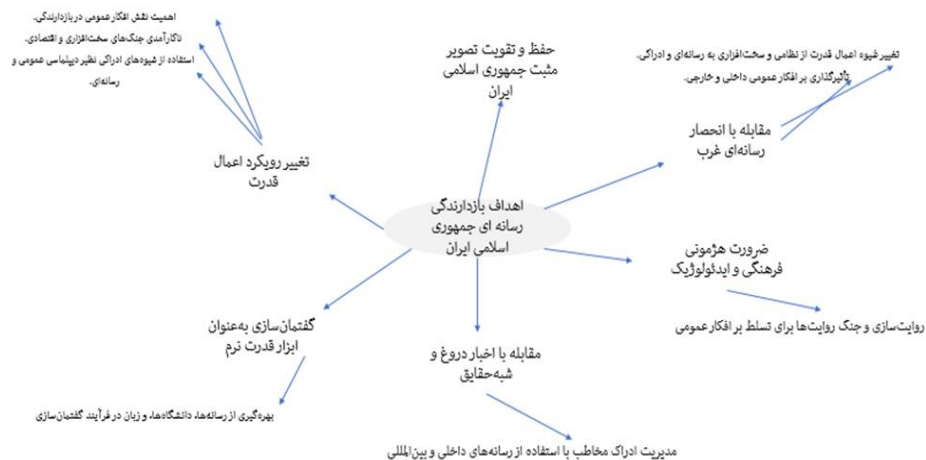
۴-۱-۱. جدول کدگذاری باز

جدول شماره ۱. کدگذاری باز اهداف و اهمیت بازدارندگی رسانه‌ای				
ردیف	متن مصاحبه	تم اصلی	مقوله اصلی	مقوله فرعی
۱	«رهبری دنیا به شیوه گذشته صرفاً مبتنی بر سخت‌افزاری چه سخت‌افزاری نظامی چه سخت‌افزاری اقتصادی دیگر جوابگو نیست. نظام غرب به رهبری ایالات متحده آمریکا بنایش بر این است که مدیریت افکار عمومی جهان را در دست داشته باشد».		تغییر رویکرد اعمال قدرت از سخت‌افزاری به نرم‌افزاری	اهمیت نقش افکار عمومی در بازدارندگی

ناکارآمدی جنگ‌های سخت‌افزاری و اقتصادی		اهمیت بازدارندگی	بازدارندگی سایبری در چشم‌انداز دیجیتال امروزی به دلیل شیوع روزافزون، پیچیدگی و تأثیر حملات سایبری، حیاتی است. بازدارندگی نقش حیاتی در حفظ ثبات، امنیت دارایی‌ها و جلوگیری از تشدید تنش‌ها در فضای سایبری دارد.	۲
استفاده از شیوه‌های ادراکی نظیر دیپلماسی عمومی و رسانه‌ای			بازدارندگی سایبری به تعیین مرزها و انتظارات واضح برای رفتار قابل قبول کمک می‌کند.	۳
تغییر شیوه اعمال قدرت از نظامی و سخت‌افزاری به رسانه‌ای و ادراکی			بازدارندگی سایبری برای ایجاد یک اکوسیستم دیجیتال ایمن‌تر و ایمن‌تر ضروری است. این هم به‌عنوان یک اقدام پیشگیرانه و هم واکنشی عمل می‌کند و از فعالیت‌های مخرب جلوگیری می‌کند و در عین حال انعطاف‌پذیری، همکاری و ایجاد هنجارهای جهانی را ترویج می‌کند.	۴
تأثیرگذاری بر افکار عمومی داخلی و خارجی			اهمیت نظریه بازدارندگی در زمینه بین‌الملل به منظور نحوه جلوگیری از جنگ یا تهاجم نظامی به وسیله دولت‌ها استفاده می‌شود.	۵
روایت‌سازی و جنگ روایت‌ها برای تسلط بر افکار عمومی	ضرورت هژمونی فرهنگی و ایدئولوژیک	رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران	نقش رسانه‌های غربی در مواجهه غرب با جمهوری اسلامی، نقش جنگ نرم هست.	۶
مدیریت ادراک مخاطب با استفاده از رسانه‌های داخلی و بین‌المللی			نقش رسانه‌های غربی در مواجهه غرب با جمهوری اسلامی، نقش جنگ نرم هست. پس نقش رسانه‌های غربی در مواجهه غرب با جمهوری اسلامی نقششان سپاهیان	۷
تبدیل گفتمان به روایت مسلط در صحنه جهانی				
روایت‌سازی در برابر گفتمان‌های رقیب				
تقویت هژمونی فرهنگی برای مدیریت افکار عمومی	گفتمان‌سازی به‌عنوان ابزار قدرت نرم			
بهره‌گیری از رسانه‌ها، دانشگاه‌ها و زبان در فرایند گفتمان‌سازی				

نقش رسانه در انگاره‌سازی و برساخت معانی اجتماعی و سیاسی			قدرت نرم دشمنان ما است. بازدارندگی رسانه‌ای مسئله بسیار مهمی است؛ چراکه به‌عنوان یک استراتژی برای جلوگیری از حملات رسانه‌ای توسط بازیگران مخرب به‌خصوص حملاتی که می‌تواند آسیب قابل توجهی به امنیت، اقتصاد یا زیرساخت‌های یک کشور وارد کند، عمل می‌کند.	۸
ظهور رسانه‌های بدیل و فضای مجازی به‌عنوان چالش انحصار غرب	مقابله با انحصار رسانه‌ای غرب		بازدارندگی رسانه‌ای با جلوگیری از مشارکت بازیگران خارجی در جاسوسی سایبری، خرابکاری یا حملاتی که می‌تواند مکانیسم‌های دفاعی دولت را تضعیف نماید به حفاظت از حاکمیت یک کشور کمک نماید.	۹

۲-۱-۴. نمودار کدها

شکستن تسلط روایت‌های غربی (+)

استفاده از فناوری‌های پیشرفته
حفظ و تقویت تصویر مثبت جمهوری اسلامی ایران
همکاری بین‌المللی برای تقویت امنیت سایبری

توسعه قابلیت‌های سایبری تهاجمی
تغییر رویکرد کلان سیاست‌گذاران به رسانه

از ارتقاء کیفیت رسانه‌های داخلی
گسترش استراتژی به عرصه‌های اینترنت
مقابله با انحصار رسانه‌های غربی

توسعه زیرساختی و محتوایی در فضای مجازی
هژمونی فرهنگی و ایدئولوژیک

[illegible]

۵-۴. جمع‌بندی مضامین اهداف و اهمیت بازدارندگی رسانه‌ای

بررسی کدها و گزاره‌های مضامین اهداف و اهمیت بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی حاکی از آن است که تأکید عمده نخبگان بر موارد زیر است:

- ❖ مقابله با انحصار رسانه‌ای غرب؛
- ❖ ضرورت هژمونی فرهنگی و ایدئولوژیک؛
- ❖ حفظ و تقویت تصویر مثبت از ج.ا.ایران؛
- ❖ تغییر رویکرد اعمال قدرت؛
- ❖ گفتمان‌سازی به‌عنوان ابزار قدرت نرم؛
- ❖ مقابله با اخبار دروغ و شبه‌حقایق؛
- ❖ شکستن تسلط روایت‌های غربی؛
- ❖ توسعه قابلیت‌های سایبری تهاجمی؛
- ❖ تغییر رویکرد کلان سیاست‌گذاری به رسانه؛
- ❖ استفاده از فناوری‌های پیشرفته؛
- ❖ همکاری بین‌المللی برای تقویت امنیت سایبری.

۲-۴. گویه دوم: نقاط قوت دستیابی ج.ا.ایران به بازدارندگی رسانه‌ای

درمجموع از ۱۶ مصاحبه با نخبگان تعداد ۳۶ کد مقوله فرعی به‌دست آمد. در ادامه نکات مهم استخراج‌شده در قالب جدول کدگذاری باز، نمودارها، ماتریس کدها و ماتریس مصاحبه‌ها قابل مشاهده است.

۱-۲-۴. جدول کدگذاری باز

جدول شماره ۲. کدگذاری باز نقاط قوت بازدارندگی رسانه‌ای				
ردیف	متن مصاحبه	تم اصلی	مقوله اصلی	مقوله فرعی
	هژمون ماندن این گفتمان، نیاز به یکسری کارها دارد که		گفتمان انقلاب اسلامی به‌عنوان	برجسته‌سازی مفاهیم گفتمان انقلاب (استضعاف،

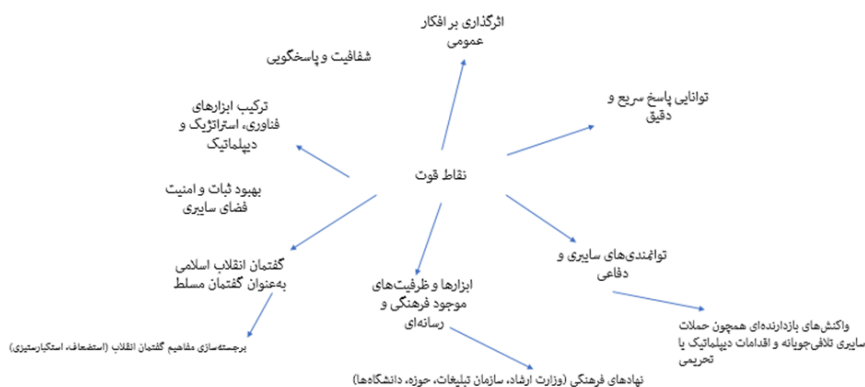
استکبارستیزی)	گفتمان مسلط	نقاط قوت جمهوری اسلامی ج.ا.ایران جهت بازدارندگی رسانه‌ای	۱	در قالب نظریه گفتمان می‌گویند برجسته‌سازی و حاشیه‌رانی، یعنی می‌گویند همواره گفتمان باید مدام مفاهیم خود را برجسته‌سازی کند؛ به‌صورت مداوم تولید و بازتولید کند؛ چون مدام نسل‌های جدیدی می‌آیند که نسبت به نسل اول انقلاب نگاه‌های متفاوتی دارند. امام، انقلاب و جنگ را ندیدند. برای این نسل جدید دوباره باید استکبارستیزی تبیین شود، استضعاف تبیین شود.
بازتولید گفتمان برای نسل‌های جدید				
تبیین دلایل خصومت با گفتمان‌های رقیب (آمریکا، لیبرالیسم، سلطنت‌طلبی)				
نهادهای فرهنگی (وزارت ارشاد، سازمان تبلیغات، حوزه، دانشگاه‌ها)	ابزارها و ظرفیت‌های موجود فرهنگی و رسانه‌ای		۲	رسانه‌ها دانشگاه مسجد، نهادهای فرهنگی، نهادهای فرهنگ‌ساز کشور، آيا نهادهای فرهنگ‌ساز کشور در طول سال‌های اخیر، در طول ۴۱، ۴۲ سال چقدر توانستند به این وظیفه عمل کنند؟ مسئله برجسته‌سازی و حاشیه رانی، یعنی وزارت ارشاد چه کرده؟ سازمان تبلیغات و دانشگاه‌های ما چه کردند؟ حوزه چه کرده؟ در راستای تولید و بازتولید گفتمان انقلاب. آن هم تازه در مقابل جریان عجیب‌وغریبی که به‌صورت روزانه تولید پیام می‌کنند. صداوسیما و سینمای ما چه کرده؟ آنجا دیگر باید بررسی کنید نهادهای فرهنگی ما آیا یک قوه عاقله‌ای داشتند؟ آیا چشم بینایی داشتند؟ آیا
رسانه‌های داخلی مثل صداوسیما و العالم				
قابلیت‌های سایبری پیشرفته	توانمندی‌های سایبری و دفاعی			
واکنش‌های بازدارنده‌ای همچون حملات سایبری تلافی‌جویانه و اقدامات دیپلماتیک یا تحریمی				

			دستور کار مشخصی داشتند؟ طبیعتاً طرف مقابل دستور کار کاملاً مشخص است برای رسانه‌هایش داشته، رسانه بسیاری جدی را علیه شما آغاز کرده است.	
انصراف مهاجمان بالقوه از انجام حملات			شناسایی منبع واقعی یک حمله سایبری به دلیل تکنیک‌هایی مانند جعل، پراکسی‌ها و استفاده از بات‌نت‌ها اغلب دشوار است. عدم قطعیت در انتساب می‌تواند مجازات بازیگران مناسب را سخت کند و اثربخشی بازدارندگی را تضعیف کند. حملات سایبری در مقایسه با عملیات نظامی سنتی نسبتاً ارزان هستند.	۳
توانایی پاسخ سریع و دقیق			استفاده بیش از حد از راهبردهای بازدارندگی، مانند اقدامات تلافی‌جویانه بیش از حد یا تحریم‌های گسترده، می‌تواند نتیجه معکوس داشته باشد و به طرف‌های بی‌طرف یا متحدان آسیب برساند. بیش از حد می‌تواند اعتماد و همکاری بین شرکای بین‌المللی را از بین ببرد. استفاده نادرست از بازدارندگی سایبری می‌تواند به شهرت نهاد مجری آسیب برساند و اثربخشی آن را در طول زمان کاهش دهد. تهدیدات برای دستیابی به	۴
تأثیرگذاری بر تصمیم‌گیری مخالفان	اثارگذاری بر افکار عمومی			
منصرف کردن دشمنان از اقدام از طریق ترس از آسیب به شهرت یا واکنش عمومی				
مسئول دانستن مهاجمان از طریق متهم کردن هک‌های خارجی یا کمپین‌های نامگذاری	شفافیت و پاسخگویی			

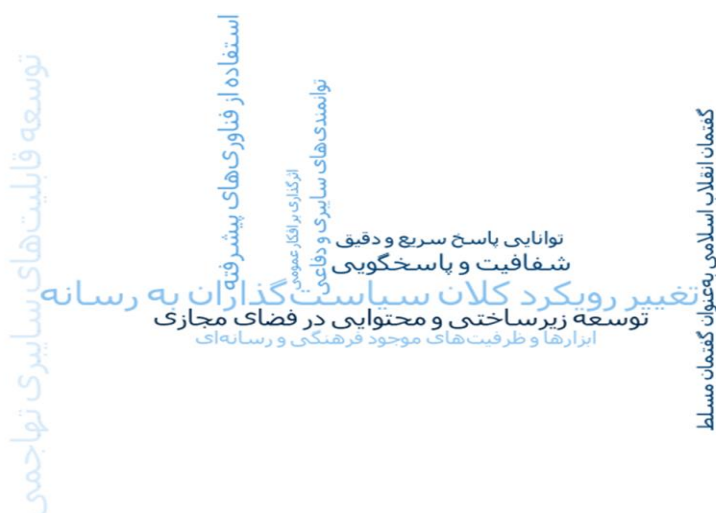
			بازدارندگی سایبری از ویژگی‌های منحصر به فرد فضای سایبری، از جمله ناشناس بودن، هزینه‌های پایین حمله، و تنوع بازیگران درگیر ناشی می‌شود.	
افزایش شفافیت و جلوگیری از اقدامات آینده با استفاده از نامگذاری عمومی			یکی از اصول اساسی بازدارندگی، توانایی تحمیل هزینه‌های قابل توجه به مهاجم در پاسخ به حمله است. در حوزه سایبری، این می‌تواند به معنای راه‌اندازی حملات سایبری تلافی‌جویانه، تحریم‌های اقتصادی یا حتی پاسخ‌های نظامی باشد. مهاجمان بالقوه در صورتی که معتقد باشند تلافی‌جویانه بیش از هر سودی که ممکن است به دست آورند، آسیب بیشتری به آنها وارد می‌کند، کمتر اقدام می‌کنند. این یک مانع روانی ایجاد می‌کند و دشمنان را وادار می‌کند تا خطرات اقدامات خود را بسنجید.	۵
تقویت همکاری‌های بین‌المللی و مکانیسم‌های دفاعی	ترکیب ابزارهای فناوری، استراتژیک و دیپلماتیک		یکی از جنبه‌های اصلی بازدارندگی، توانایی تحمیل هزینه‌هایی بر مهاجمان است که بیشتر از منافع احتمالی حمله است.	۶
ایجاد بازدارندگی از طریق تهدیدات معتبر و همکاری‌های دفاعی				
حفظ امنیت سیستم‌ها و داده‌ها از طریق بازدارندگی مؤثر	بهبود ثبات و امنیت فضای سایبری			
کمک به ثبات کلی فضای سایبری				

البته در ادامه جدول بالا برخی نکات دیگر نیز قابل توجه است؛ از جمله موارد مهم می‌توان به: ضرورت ارتقای دانش و آگاهی در نهادهای فرهنگی، ارتقای توان تولید و بازتولید گفتمان انقلاب اسلامی، افزایش توان رسانه‌های بومی در رقابت با رسانه‌های خارجی، توجه به برنامه‌ریزی جامع و به‌روز، تدوین دستور کار مشخص و افزایش تنوع رسانه‌ای و ... اشاره کرد.

۴-۲-۲. نمودار کدهای نقاط قوت

۴-۲-۳. ماتریس تکرار کدها (گزاره‌های پرتکرار، برجسته‌تر هستند)

[illegible]

نمودار مفهومی زیر، تنوع در منابع و پیام‌های رسانه‌های جمهوری اسلامی را نشان می‌دهد:

نقاط ضعف

- محدودیت‌های رسانه‌های دولتی ایران
- بازارزدنگی رسانه‌های محدودیت منابع برای
- چالش‌های فضای رسانه‌ای مدرن
- ضعف در تولید و بازتولید گفتمان انقلاب
- کمبود قوه عاقله در نهاد های فرهنگی
- سخت‌افزاری و محتوایی محدودیت‌های
- نابرابری در رقابت رسانه‌ای
- فاز به سرمایه‌گذاری بیشتر در فناوری، پرسنل و کپی‌های گاهی عمومی

- ❖ اثرگذاری بر افکار عمومی؛
 - ❖ توانایی پاسخ سریع و دقیق؛
 - ❖ توانمندی‌های سایبری و دفاعی؛
 - ❖ ابزارها و ظرفیت‌های موجود فرهنگی و رسانه‌ای؛
 - ❖ گفتمان انقلاب اسلامی؛
 - ❖ بهبود ثبات و امنیت فضای سایبری؛
 - ❖ ترکیب ابزارهای فناوری، استراتژیک و دیپلماتیک.
- همچنین تأکید بر موارد زیر به عنوان نقاط ضعف:
- ❖ محدودیت‌های رسانه‌های دولتی ج.ا.ایران؛
 - ❖ محدودیت منابع برای بازدارندگی رسانه‌ای؛
 - ❖ چالش‌های فضای رسانه‌ای مدرن؛
 - ❖ ضعف در تولید و بازتولید گفتمان انقلاب؛
 - ❖ کمبود قوه عاقله؛
 - ❖ محدودیت‌های سخت‌افزاری و محتوایی.

۳-۴. گویه سوم: فرصت‌ها و تهدیدات پیش روی ج.ا.ایران در بازدارندگی رسانه‌ای
درمجموع از ۱۶ مصاحبه تعداد ۴۸ کد مقوله فرعی، استخراج شد. نکات مهم استخراج شده در قالب جدول کدگذاری باز، نمودارها، ماتریس کدها و ماتریس مصاحبه‌ها قابل مشاهده است.

۳-۴-۱. جدول کدگذاری باز

جدول شماره ۳. کدگذاری باز فرصت و تهدیدات بازدارندگی رسانه‌ای				
ردیف	متن مصاحبه	تم اصلی	مقوله اصلی	مقوله فرعی
	دستیابی به بازدارندگی سایبری مؤثر مستلزم استفاده از فرصت‌های مختلف برای ایجاد یک چارچوب امنیتی معتبر،		پیشرفت‌های فناوری	هوش مصنوعی و یادگیری ماشینی برای تحلیل دقیق و کاهش تخصیص نادرست
				ابزارهای پیشرفته پزشکی قانونی

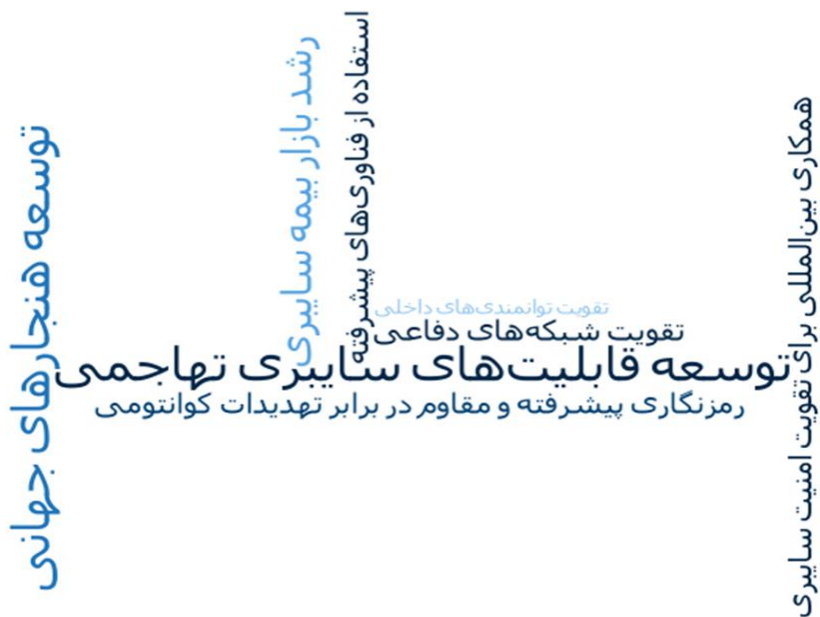
۱	انعطاف‌پذیر و فعال است. این فرصت‌ها از پیشرفت‌های فناوری، بهبود همکاری و سیاست‌گذاری استراتژیک ناشی می‌شوند. در زیر توضیح عمیقی از فرصت‌های دستیابی به بازدارندگی سایبری ارائه شده است:	فرصت‌های جمهوری اسلامی ایران جهت بازدارندگی رسانه‌ای	سایبری برای شناسایی عوامل تهدید اشتراک‌گذاری اطلاعات به‌طور بین‌المللی برای جمع‌آوری داده‌های دقیق‌تر
۲	پیشرفت‌های فناوری، مانند هوش مصنوعی (AI)، یادگیری ماشینی و ابزارهای پیشرفته پزشکی قانونی، می‌تواند توانایی نسبت دادن دقیق حملات سایبری را افزایش دهد. انتساب دقیق اعتبار بازدارندگی را تقویت می‌کند؛ زیرا به مدافعان اجازه می‌دهد تا مهاجمان را با اطمینان شناسایی کنند. احتمال تخصیص نادرست را کاهش می‌دهد، که می‌تواند منجر به تلافی یا تشدید ناپیچا شود. مثلاً تجزیه و تحلیل‌های مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند الگوهای حملات سایبری را شناسایی کنند و آنها را به عوامل تهدید شناخته شده مرتبط کنند. مثال دیگر اشتراک‌گذاری اطلاعات مشترک بین کشورها و سازمان‌ها می‌تواند داده‌ها را برای اسناد دقیق‌تر جمع‌آوری کند.	توسعه هنجارهای جهانی	تعریف رفتارهای غیرقابل قبول در فضای سایبری همکاری‌های بین‌المللی برای اجرای قوانین
		تقویت توانمندی‌های داخلی	سرمايه‌گذاري در آموزش و پژوهش برای تربیت نیروهای متخصص ارتقای زیرساخت‌ها و توسعه اینترنت ملی
		رشد بازار بیمه سایبری	تشویق سازمان‌ها به سرمايه‌گذاري در امنیت سایبری برای واجد شرایط بودن برای پوشش بیمه

بسیاری از سازمان‌ها و کشورها به جای توسعه استراتژی‌های بازدارندگی فعال، عمدتاً بر ایجاد دفاع تمرکز می‌کنند. این رویکرد واکنشی توانایی آنها را برای منصرف کردن مهاجمان به طور فعال محدود می‌کند.	۳	ارتقا استانداردهای امنیت سایبری با استفاده از مشوق‌های مالی	دفاع جمعی و همکاری‌های بین‌المللی
دولت‌ها و سازمان‌ها می‌توانند قابلیت‌های سایبری خود را (بدون افشای جزئیات حساس) برای نشان دادن قدرت و آمادگی به دشمنان نشان دهند. نمایش عمومی قابلیت‌های سایبری با نمایش پیامدهای بالقوه، دشمنان را منصرف می‌کند. شفافیت باعث ایجاد اعتماد در بین متحدان و سهامداران می‌شود.	۴	استفاده از اتحادهای امنیت سایبری منطقه‌ای و بین‌المللی	رمزنگاری پیشرفته و مقاوم در برابر تهدیدات کوانتومی
پس از انقلاب اسلامی روابط دیپلماتیک ج.ا.ایران با آمریکا و به تبع آن روابط فرهنگی و	۵	تحقیق و توسعه فناوری‌های کوانتومی به منظور پیشگیری از تهدیدات آینده	نمایش قدرت و آمادگی سایبری
دانشگاهی هم قطع می‌شود. در چنین شرایطی بخشی از ایرانی‌ها بنابر هر دلیلی از کشور مهاجرت کردند. بیشتر این افراد وابستگان حکومت قبلی بودند. گروه مهاجران به منبعی مهمی برای فهم ج.ا.ایران و انقلاب ایران در کشورهای مقصد شدند. این افراد نخستین گفتمان		نشان دادن توانمندی‌های سایبری و تهدیدات بالقوه به دشمنان	تقویت همکاری‌های بین‌المللی و تقویت تدابیر پیشگیرانه
		ایجاد شفافیت و اعتماد در میان متحدان و شرکا از طریق افشای عملیات سایبری موفق	تأثیر مهاجران ایرانی در رسانه‌های غربی
		استفاده از فناوری‌های پیشرفته برای کاهش تهدیدات سایبری	قدرت و دسترسی رسانه‌های غربی
		اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و مسئولیت‌پذیری برای به حداقل رساندن خطرات	
		تأثیر نسل‌های مهاجر ایرانی در غرب و تغییر گفتمان عمومی در رسانه‌ها	
		استفاده از ایرانی‌های مهاجر، منتقد و ضدانقلاب برای شکل‌دهی گفتمان مخالف جمهوری اسلامی	
		شبکه‌های اجتماعی به ابزار مؤثری برای گسترش گفتمان	

غربی تبدیل شده‌اند.		جمهوری اسلامی ایران جهت بازدارندگی رسانه‌ای	نسبت به انقلاب ایران را در غرب شکل دادند.	
گسترش رسانه‌های اجتماعی در ج.ا.ایران که امکان نفوذ گفتمان غربی را فراهم می‌آورد			می‌توان گفت در وضعیت جدید غرب در حوزه رسانه‌ای نگرانی چندانی ندارد و خود را در موقعیت برتر و مسلط می‌بیند.	۶
تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر اقلیت‌ها و طبقات مختلف جامعه ج.ا.ایران			از این جهت ج.ا.ایران برای آن‌ها از اولویت خارج شده و	
ضعف جمهوری اسلامی در داشتن پلتفرم‌های جدید و فضای محدود برای سیاست‌گذاری رسانه‌ای	چالش‌های ناشی از عدم پلتفرم‌های ارتباطی داخلی		کشورهایی مانند چین به هدف اصلی آن‌ها تبدیل شده است. از آنجایی که جمهوری اسلامی صاحب پلتفرم‌های جدید نیست امکان سیاست‌گذاری برای آن محدود شده است.	
استفاده بیشتر غرب از پلتفرم‌های بین‌المللی برای تبلیغ اهداف خود				۷
وابستگی رسانه‌های جمهوری اسلامی به اینترنت و فضای دیجیتال که خارج از کنترل ج.ا.ایران است.	تهدیدات ناشی از وابستگی رسانه‌ها به فضای دیجیتال و جهانی شدن آن		تشتت بدنه درونی دولت و لزوم تنظیم روابط بین دستگاه‌های درون دولت در این حوزه از جمله وزارت ارتباطات و	
تسلط رسانه‌های غربی بر فضای مجازی و تسهیل دسترسی به اطلاعات از سوی آن‌ها			فناوری اطلاعات، سازمان امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	
ضعف در منصرف کردن مهاجمان و تمرکز بیشتر بر واکنش به حملات	تمرکز بر دفاع به جای بازدارندگی فعال		دانست و بر لزوم تعیین متولی مشخص دولتی در حوزه‌هایی چون امنیت سایبر، اقتصاد	
خطر افزایش تنش در واکنش به حملات سایبری	ریسک تشدید درگیری‌ها		دیجیتال، دیپلماسی سایبر و... تأکید نمود.	
انگیزه‌های ایدئولوژیک یا احساسی که نسبت به پیامدها بی‌تفاوت هستند.	محرک‌های غیرمنطقی مهاجمان		حملات سایبری اغلب بر اهداف ناخواسته تأثیر می‌گذارد. یا به سیستم‌های خنثی سرایت	۸
محدودیت‌های بین‌المللی برای مقابله قاطع با تهدیدات	موانع قانونی و اخلاقی		می‌کند. این خطر اقدامات تلافی‌جویانه را پیچیده می‌کند؛ زیرا	
ابلاغ ضعیف یا اجراهای ناهماهنگ که اعتبار سیاست‌ها را تضعیف می‌کند.	اثربرداری کم بازدارندگی ضعیف		ممکن است به‌طور ناخواسته به اشخاص ثالث آسیب برساند. ترس از ایجاد خسارت جانبی	

می‌تواند واکنش‌های قاطع را منصرف کند و اثربخشی بازدارندگی را کاهش دهد.	۹	مشکلات شناسایی و نسبت‌دهی	فقدان انتساب دقیق: مهاجمان با استفاده از تکنیک‌هایی مانند جعل و پروکسی، هویت خود را پنهان می‌کنند.
از آنجا که مهم‌ترین عامل تعارض غرب با جمهوری اسلامی ناشی از ماهیت ایدئولوژیک نظام حاکم بر ج.ا.ایران است، صهیونیسم و غرب به شدت در پی آن‌اند تا با اقدامات فرهنگی و اجتماعی به ایدئولوژی زدایی از جامعه ایرانی بپردازند.		هزینه پایین و سهولت دسترسی مهاجمان	خطر تخصیص نادرست: احتمال تشدید درگیری‌ها در نتیجه انتساب نادرست.
		ماهیت متغیر تهدیدات سایبری	ابزارهای سایبری ارزان و به راحتی در دسترس هستند.
			طیف گسترده‌ای از بازیگران شامل دولت‌ها، گروه‌های جنايتکار و افراد غیر حرفه‌ای وارد عرصه می‌شوند.
			تاکتیک‌های نوظهور: مانند بدافزارهای جدید و بهره‌برداری از آسیب‌پذیری‌های روز صفر.

۲-۳-۴. ماتریس تکرار کدهای فرصت (گزاره‌های پرتکرار، برجسته تر هستند)

۵-۴-۳. ماتریس مصاحبه تهدید

Code System	بازخورد	مصاحبه ۱	مصاحبه ۲	مصاحبه ۳	مصاحبه ۴	مصاحبه ۵	مصاحبه ۶	مصاحبه ۷	مصاحبه ۸	مصاحبه ۹	مصاحبه ۱۰	مصاحبه ۱۱	مصاحبه ۱۲	مصاحبه ۱۳	مصاحبه ۱۴	مصاحبه ۱۵	مصاحبه ۱۶	مصاحبه ۱۷	مصاحبه ۱۸	مصاحبه ۱۹	مصاحبه ۲۰
خطرات اجتماعی و اقتصادی																					
تهدیدات داخلی																					
پیچیدگی همکاری بین‌المللی																					
ابهام در قوانین بین‌المللی																					
ماهیت متغیر تهدیدات سایبری																					
هزینه پایین و سهولت دسترسی مهاجمان																					
فقدان انتساب های دقیق																					

۶-۳-۴. نمودار فرصت‌ها و تهدیدها

۷-۳-۴. جمع‌بندی مضامین فرصت‌ها و تهدیدهای بازدارندگی رسانه‌ای

بررسی کدها و گزاره‌های مضامین فرصت‌ها و تهدیدهای بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی حاکی از آن است که اکثر نخبگان بر موارد زیر به‌عنوان فرصت‌ها تأکید دارند:

- ❖ پیشرفت‌های فناوری؛
 - ❖ توسعه هنجارهای جهانی؛
 - ❖ تقویت توانمندی‌های داخلی؛
 - ❖ رشد بازار بیمه سایبری؛
 - ❖ دفاع جمعی و همکاری‌های بین‌المللی؛
 - ❖ رمزنگاری پیشرفته؛
 - ❖ چالش‌های ناشی از نداشتن پلتفرم‌های داخلی؛
 - ❖ تهدیدات ناشی از وابستگی به رسانه‌ها.
- همچنین موارد زیر به‌عنوان تهدید به‌شمار می‌روند:
- ❖ مشکلات شناسایی؛
 - ❖ هزینه پایین و سهولت دسترسی مهاجمان؛
 - ❖ ماهیت متغیر تهدیدات سایبری؛
 - ❖ ابهام در قوانین بین‌المللی؛
 - ❖ پیچیدگی همکاری بین‌المللی؛
 - ❖ تهدیدات داخلی، خطرات اجتماعی و اقتصادی.

۴-۴. گویه چهارم: راهبردهای دستیابی ج.ا.ایران به بازدارندگی رسانه‌ای

درمجموع از ۱۶ مصاحبه تعداد ۶۷ کد مقوله فرعی استخراج شد. در ادامه نکات مهم استخراج‌شده در قالب جدول کدگذاری باز، نمودارها، ماتریس کدها و ماتریس مصاحبه‌ها قابل مشاهده است.

۱-۴-۴. جدول کدگذاری باز

جدول شماره ۴. راهبردهای دستیابی به بازدارندگی رسانه‌ای						
ردیف	متن اصلی	تم اصلی	مقوله اصلی	مقوله فرعی		
۱	شناسایی دقیق منبع یک حمله سایبری برای اجرای مسئولیت‌پذیری و بازدارندگی بسیار مهم است. توسعه و استفاده از ابزارهای پیشرفته مانند هوش مصنوعی (AI)، یادگیری ماشینی، و تجزیه‌وتحلیل داده‌های بزرگ برای اسناد سریع و دقیق.	راهبردهای جمهوری اسلامی ج.ا.ایران جهت بازدارندگی رسانه‌ای	تمرکز بر اجرا به‌جای اسناد بیشتر	کاهش تورم اسناد و تمرکز بر نظارت و پاسخگویی		
				بازنگری در نهادهای تصمیم‌گیر و اجرایی برای جلوگیری از اتلاف منابع		
			واگذاری امور به بخش خصوصی و مردم‌نهاد	افزایش نقش NGO ها و بخش خصوصی در اجرای پروژه‌ها		
				دولت باید به سیاست‌گذاری و نظارت محدود شود.		
۲	اولاً نهادهای بالادستی در این زمینه باید هم‌افزایی‌شان بسیار بیشتر باشد. جدیت در سیاست‌گذاری، نظارت باید بیشتر باشد. خصوصاً در تخصیص بودجه‌ها. از آن طرف اجرا تا حدود بسیار زیادی در اختیار نیروهای مردمی قرار بگیرد.		راهبردهای جمهوری اسلامی ج.ا.ایران جهت بازدارندگی رسانه‌ای	هم‌افزایی میان نهادهای بالادستی	بهبود هماهنگی میان نهادهای تصمیم‌گیر و سیاست‌گذار.	
					نظارت جدی‌تر بر تخصیص بودجه‌ها و ارزیابی عملکرد	
				توسعه ظرفیت‌های رسانه‌ای بومی	سرمایه‌گذاری در پروژه‌های فرهنگی مردمی مانند جشنواره عمار	
					بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال با رویکرد ایجابی به‌جای سلبی	
	دولت باید به سمت نظارت و سیاست‌گذاری برود، اگر بودجه می‌دهد نظارت داشته باشد. کار باید به بخش خصوصی و نیروهای جهاد واگذار شود. الان			راهبردهای جمهوری اسلامی ج.ا.ایران جهت بازدارندگی رسانه‌ای	تقویت دیپلماسی عمومی	واگذاری اجرای دیپلماسی عمومی به بخش خصوصی و مردم‌نهاد
						آموزش و حمایت از تولیدکنندگان محتوای

۳	در خارج از کشور همین‌طور است. در عرصه دیپلماسی عمومی تا حدود زیادی اجرای دیپلماسی عمومی به بخش خصوصی نهادهای خصوصی و مردم نهاد واگذار شده است.	ارتقای شفافیت و پاسخگویی	مستقل داخلی ایجاد مکانیزم‌های پاسخگویی برای نظارت بر هزینه‌کرد بودجه تقویت نهادهای نظارتی و شفاف‌سازی عملکرد سازمان‌ها
۴	برخی از دشمنان حتی ممکن است از تلافی به‌عنوان راهی برای پیشبرد اهداف خود یا به دست آوردن بدنامی استقبال کنند. اقدامات تلافی‌جویانه یا پیشگیرانه سایبری اغلب با بررسی قانونی و اخلاقی مواجه می‌شوند. کشورها و سازمان‌ها باید بین بازدارندگی و پایبندی به قوانین و هنجارهای بین‌المللی تعادل ایجاد کنند. محدودیت‌های قانونی می‌تواند توانایی پاسخ قاطع را محدود کند و اعتبار بازدارندگی درک شده را کاهش دهد.	رویکرد پیشگیرانه	ارتقای سواد رسانه‌ای جامعه توسعه اینترنت ملی و کاهش وابستگی به منابع خارجی مقابله با تهدیدات نوظهور از طریق نوآوری در ابزارها و تکنیک‌ها
۵	باید قالب‌های قوی با اصلاح درون خود ایجاد کنیم. رقابت بین رسانه به لحاظ برد و نشانه‌گیری و هدف وجود دارد و. باید در این راستا تقویت شویم. اندیشه رسانه‌ای و ساختار رسانه‌ای در داخل کشور قوی شود. رسانه نباید به دنبال پیروزی یک جناح سیاسی باشد، رسانه ملی باید مقابله کند با تهاجم فرهنگی سبک‌های دیگر. اگر متوقف در حوزه	تحول نگاه به رسانه	ضرورت تغییر رویکرد کلان سیاست‌گذاران به رسانه پذیرش نقش رسانه به‌عنوان بازوی اصلی دیپلماسی عمومی و مدیریت افکار عمومی محدودیت‌های ناشی از سیاست‌های غیرمنعطف و نگاه سنتی به رسانه
		ایجاد رسانه‌های حرفه‌ای	عدم تخصص رسانه‌ای در میان فعالان حوزه رسانه تقویت استقلال مالی و حرفه‌ای رسانه‌ها
		مدیریت جریان اطلاعات	ضرورت طراحی و مدیریت میزانشن‌های رسانه‌ای تقویت راهبرد پاسخگویی و مدیریت افکار عمومی به‌جای سرکوب اطلاعات
		پذیرش رسانه‌های نوین	عقب‌ماندگی از رسانه‌های نوین و فضای مجازی نیاز به بهره‌گیری از

فرصت‌های رسانه‌های دیجیتال	رویکرد دولت به فضای مجازی	داخلی باشد موفق نخواهد بود. ضعف رسانه‌های ما حرفه‌ای نشدن است. نیروی حرفه‌ای شده را حاشیه‌ای می‌کند و به نیروی حرفه‌ای بهای لازم در قالب حقوق مکفی و غیره را نمی‌دهد.	۶
تعیین اولویت میان توسعه زیرساختی و محتوایی در فضای مجازی			
انتخاب میان توسعه ارتباطات سیار و ثابت	خا‌ل‌های قانونی و نیاز به توسعه قوانین فضای مجازی	ما هر چقدر امکان دارد باید در عرصه اجرا نهادهای دولتی را از عرصه اجرا متفک کنیم و امور به سمت نیروهای خصوصی، بخش خصوصی، نیروهای مردمی NGOها برود و این ظرفیت‌ها فعال شود. دولت نشان داده که در عرصه اجرای فرهنگ خیلی نمی‌تواند موفق باشد. دولت باید به سمت نظارت و سیاست‌گذاری برود، اگر بودجه می‌دهد نظارت داشته باشد. کار باید به بخش خصوصی و نیروهای جهاد واگذار شود.	۸
انتخاب محتوای سرگرم‌کننده حجیم (مثل صوت و تصویر) و محتوای کم حجیم (مثل بازی‌های آنلاین)			
ارزیابی نیاز به توسعه پلتفرم‌های حساس به کیفیت شبکه مانند متاورس	تقویت امنیت سایبری به‌عنوان راهبرد بازدارندگی	دولت باید تصمیم بگیرد که میان رویکرد توسعه زیرساختی و توسعه محتوایی کدام یک را انتخاب می‌کند و به هر کدام به چه میزان اهمیت می‌دهد؛ همچنین باید مشخص کند که رویکرد توسعه ارتباطات سیار را می‌پذیرد یا توسعه ارتباطات ثابت را دنبال خواهد کرد. توسعه محتوایی نیز می‌تواند شامل گزینه‌هایی چون محتوای سرگرم‌کننده	
شناسایی خا‌ل‌های قانونی در راستای حمایت از امنیت فضای مجازی			
نیاز به تدوین و تصویب قوانین خاص برای مقابله با تهدیدات رسانه‌ای	بازدارندگی سایبری زمانی مؤثرتر است که کشورها و		
توسعه چارچوب‌های قانونی به‌منظور هماهنگی با استانداردهای جهانی و مقابله با رسانه‌های مخالف			
پیاده‌سازی معماری‌های «اعتماد صفر» به‌منظور کاهش نقاط دسترسی مهاجمان	بازدارندگی سایبری زمانی مؤثرتر است که کشورها و		
استفاده از احراز هویت چند عاملی (MFA) و رمزگذاری			

قوی برای سیستم‌های حیاتی			سازمان‌ها برای پاسخ به تهدیدات و اجرای هنجارها با یکدیگر همکاری کنند. مشارکت در موافقت‌نامه‌های چندجانبه، مانند کنوانسیون بوداپست در مورد جرائم سایبری، برای بهبود همکاری بین‌المللی در مبارزه با جرائم سایبری. از اتحادهای منطقه‌ای و چارچوب‌های امنیت سایبری، مانند طرح‌های دفاع سایبری ناتو یا قانون امنیت سایبری اتحادیه اروپا حمایت کنید.	۹
ارزیابی مداوم آسیب‌پذیری‌ها و تست نفوذ برای رفع نقاط ضعف				
استقرار سیستم‌های تشخیص و پاسخ تهدید (IDS, EDR) برای جلوگیری از حملات موفقیت‌آمیز				

۲-۴. نمودار کدهای راهبردها

۳-۴-۴. ماتریس تکرار کدها (گزاره‌های پر تکرار، پر جسته تر هستند)

٤-٤-٤. ماتريس مصاحبه

[illegible]

۵-۴. جمع‌بندی مضامین راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای

بررسی کدها و گزاره‌های مضامین راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی حاکی از آن است که تأکید عمده نخبگان بر موارد زیر به‌عنوان راهبرد است:

- ❖ واگذاری امور به بخش خصوصی و مردم‌نهاد؛
- ❖ هم‌افزایی میان نهادهای بالادستی؛
- ❖ توسعه ظرفیت‌های رسانه‌ای بومی؛
- ❖ تقویت دیپلماسی عمومی؛
- ❖ توسعه ظرفیت‌های رسانه‌ای بومی؛
- ❖ استفاده از فناوری‌های پیشرفته برای بازدارندگی؛
- ❖ ایجاد رسانه‌های حرفه‌ای؛
- ❖ مدیریت جریان اطلاعات؛
- ❖ تقویت امنیت سایبری به‌عنوان راهبرد؛
- ❖ توسعه قابلیت‌های سایبری تهاجمی؛
- ❖ تقویت روایت‌های مخالف در برابر روایت‌های غربی؛
- ❖ همکاری بین‌المللی برای تقویت امنیت سایبری و شفافیت و پاسخگویی.

۵. نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر، تحلیل مضمون دیدگاه نخبگان درخصوص بازدارندگی رسانه‌ای ج.ا.ایران در شبکه‌های اجتماعی است. نتایج و یافته‌ها در خصوص اهمیت بازدارندگی رسانه‌ای ایران در شبکه‌های اجتماعی عبارت‌اند از: تغییر رویکرد اعمال قدرت از سخت‌افزاری به نرم‌افزاری، ضرورت هژمونی فرهنگی و ایدئولوژیک، گفتمان‌سازی به‌عنوان ابزار قدرت نرم، مقابله با انحصار رسانه‌ای غرب، حفظ و تقویت تصویر مثبت ج.ا.ایران، مقابله با اخبار دروغ و شبه‌حقایق، کاهش تأثیر رسانه‌های غربی بر افکار عمومی، استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ای داخلی برای مقابله با تهدیدات خارجی، ارتقا قدرت نرم جمهوری اسلامی از طریق رسانه‌ها، حفظ وحدت و مقابله با تلاش‌های تجزیه‌طلبانه،

محافظت از امنیت داخلی در برابر تهدیدات خارجی، حفاظت از امنیت ملی و زیرساخت‌های حیاتی، تقویت بازدارندگی در برابر تهدیدات رسانه‌ای، حفظ اعتماد عمومی و اقتصادی در فضای دیجیتال، مقابله با خرابکاری‌های اقتصادی و اطلاعاتی، ایجاد پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری در فضای سایبری.

نتایج و یافته‌ها در خصوص نقاط قوت و ضعف جهت دستیابی ج.ا.ایران به بازدارندگی رسانه‌ای عبارت‌اند از: گفتمان انقلاب اسلامی به‌عنوان گفتمان مسلط، ابزارها و ظرفیت‌های موجود فرهنگی و رسانه‌ای، توانمندی‌های سایبری و دفاعی، اثرگذاری بر افکار عمومی، ترکیب ابزارهای فناوری، استراتژیک و دیپلماتیک، بهبود ثبات و امنیت فضای سایبری، ضعف در تولید و بازتولید گفتمان انقلاب، کمبود قوه عاقله در نهادهای فرهنگی، محدودیت‌های سخت‌افزاری و محتوایی، نابرابری در رقابت رسانه‌ای، محدودیت‌های رسانه‌های دولتی ج.ا.ایران، محدودیت منابع برای بازدارندگی رسانه‌ای، چالش‌های فضای رسانه‌ای مدرن.

نتایج و یافته‌ها در خصوص فرصت‌ها و تهدیدات پیش‌روی ج.ا.ایران جهت دستیابی به بازدارندگی رسانه‌ای عبارت‌اند از: پیشرفت‌های فناوری، توسعه هنجارهای جهانی، تقویت توانمندی‌های داخلی رشد بازار بیمه سایبری، دفاع جمعی و همکاری‌های بین‌المللی، رمزنگاری پیشرفته و مقاوم در برابر تهدیدات کوانتومی، نمایش قدرت و آمادگی سایبری، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و تقویت تدابیر پیشگیرانه، تأثیر مهاجران ایرانی در رسانه‌های غربی، قدرت و دسترسی رسانه‌های غربی، چالش‌های ناشی از نداشتن پلتفرم‌های ارتباطی داخلی تهدیدات ناشی از وابستگی رسانه‌ها به فضای دیجیتال و جهانی‌شدن آن، تمرکز بر دفاع به‌جای بازدارندگی فعال، ریسک تشدید درگیری‌ها، محرک‌های غیرمنطقی مهاجمان، موانع قانونی و اخلاقی، مشکلات شناسایی و نسبت‌دهی، هزینه پایین و سهولت دسترسی مهاجمان، ماهیت متغیر تهدیدات سایبری، ابهام در قوانین بین‌المللی، پیچیدگی همکاری بین‌المللی و تهدیدات داخلی.

نتایج و یافته‌های پژوهش از طریق مصاحبه با نخبگان در خصوص راهبردهای دستیابی ج.ا.ایران به بازدارندگی رسانه‌ای عبارت‌اند از: تمرکز بر اجرا به‌جای اسناد بیشتر، واگذاری

امور به بخش خصوصی و نهادهای مردم‌نهاد، هم‌افزایی میان نهادهای بالادستی، توسعه ظرفیت‌های رسانه‌ای بومی، تقویت دیپلماسی عمومی، ارتقای شفافیت و پاسخگویی، رویکرد پیشگیرانه، تحول نگاه به رسانه، ایجاد رسانه‌های حرفه‌ای، مدیریت جریان اطلاعات، پذیرش رسانه‌های نوین، رویکرد دولت به فضای مجازی، خلأهای قانونی و نیاز به توسعه قوانین فضای مجازی، تقویت امنیت سایبری به‌عنوان راهبرد بازدارندگی، استفاده از فناوری‌های پیشرفته برای بازدارندگی، توسعه قابلیت‌های سایبری تهاجمی، ایجاد تهدید به تلافی، تدوین استراتژی ملی بازدارندگی سایبری، افزایش آگاهی و شفافیت در برابر تهدیدات سایبری، همکاری بین‌المللی برای تقویت امنیت سایبری، نظارت و رصد مداوم تهدیدات، تقویت رسانه‌های فراگیر و فراملی، همگرایی و همکاری با رسانه‌های مقاومت، دعوت از روزنامه‌نگاران خارجی و ایجاد تعامل فرهنگی، تقویت رسانه‌های جایگزین در برابر رسانه‌های غربی، استفاده از فرهنگ و هنر ایرانی در رسانه‌ها، تقویت و اصلاح پیوست رسانه‌ای فعالیت‌ها، گسترش آزادی‌های رسانه‌ای در سطح داخلی، تقویت روایت‌های مخالف در برابر روایت‌های غربی.

منابع

الف - فارسی

- پورحسن، ناصر (۱۴۰۱). «تحول در سیاست تحریمی آمریکا: از ابزار بازدارندگی تا جنگ (با تأکید بر رویکردهای رسانه‌ای)»، *پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، ۷(۱)، ۲۸۵-۳۱۱.
- داداش‌تبار احمدی، کوروش؛ محمودبابویی، محمد (۱۴۰۰). «ارائه مدلی برای دفاع سایبری فعال به‌منظور کاربرد در فناوری فریب سایبری»، *نشریه علمی پدافند الکترونیکی و سایبری*، ۹(۴)، ۱۲۵-۱۴۰.
- رحیمیان، محمد؛ مجید رمضانی آرانی؛ محسن محمدی خانقاهی (۱۴۰۳). «تدوین راهبردهای بازدارندگی رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های اجتماعی»، *فصلنامه علمی پژوهش‌های انقلاب اسلامی*، ۱۳(۳)، ۷۳-۹۷.
- رضایی، صفیه؛ محمدی خانقاهی، محسن (۱۴۰۲). «الزامات سیاستی مدیریت افکار عمومی در نبرد ترکیبی»، *فصلنامه محیط‌شناسی راهبردی ج.ا.ایران*، ۷(۳)، ۶۶-۴۳.
- رئیس، مریم؛ اکبر نصراللهی کاسمانی؛ عبدالکریم خیامی (۱۴۰۱). «استفاده از راهبرد بازدارندگی رسانه‌ای در صداوسیما؛ چالش‌ها و فرصت‌ها»، *فصلنامه علمی راهبرد سیاسی*، ۸(۳)، ۲۹۷-۳۲۰.
- زابلی‌زاده، اردشیر؛ وهاب‌پور، پیمان (۱۳۹۷). «قدرت بازدارندگی در فضای سایبر»، *دوفصلنامه علمی-پژوهشی رسانه و فرهنگ*، *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، ۸(۱)، ۴۷-۷۴.
- سلطانی، فرزاد؛ محمدی‌منفرد، حسن؛ جاودانی‌مقدم، مهدی (۱۴۰۱). «بررسی کاربرد جنگ شناختی در حوزه عملیاتی سازمان ناتو»، *فصلنامه محیط‌شناسی راهبردی ج.ا.ایران*، ۶(۴)، ۱۷۸-۱۵۳.
- عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ و شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). «تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی»، *اندیشه مدیریت راهبردی (اندیشه مدیریت)*، ۵(۲)، ۱۵۱-۱۹۸.
- عاملی، سعید رضا؛ حسنی، حسن (۱۳۹۱). «دو فضایی شدن آسیب‌ها و ناهنجاری‌های فضای مجازی: مطالعه تطبیقی سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی»، *تحقیقات فرهنگی*، ۵(۱)، ۳۰-۱.

- کیا، علی اصغر؛ فقیهی نژاد، مهدی (۱۳۹۷). «تحلیل مضمون مفاهیم ارتباطات و توسعه در مفاد برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»، *فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی*، ۶(۱۱)، ۳۳-۷۱.

ب- انگلیسی

- McQuail, D. (1969). *Towards Sociology of Mass Communication*, London: Collier Macmillan.
- Braun, V.; Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners* (1st ed.), SAGE Publications.